

de. Ved bevisvurderingen lægger Justitsministeriet betydelig vægt på, om et vidne kan anses for uvildigt i forhold til det ansøgte. Afgives der modstridende vidneforklaringer, vil Justitsministeriet som udgangspunkt afslå afståelse.

§ 71, stk. 2, 2. pkt., angiver udtrykkeligt, at afståelse navnlig kan være relevant, hvor arven hidrører fra en fælles slægtning. Der tænkes især på tilfælde, hvor arveladeren dør kort efter at have arvet en slægtning, efter hvem der er andre arvinger, som ikke kan arve den nu afdøde. Ved afståelse af arv til ikke-arveberettede slægtninge, f.eks. fætre og kusiner, stilles der krav om et meget nært og langvarigt forhold mellem afdøde og ansøgeren, f.eks. fælles opvækst eller plejeforhold. Også i stedbørnsforhold vil det være en forudsætning for afståelse, at der har været et meget nært og langvarigt forhold mellem afdøde og stedbarnet, og formentlig også at dette forhold er etableret under ansøgerens opvækst. Tilsvarende gælder for så vidt angår plejebarnsforhold.

En ansøgers fjernere slægtskab til afdøde tillægges ikke i sig selv vægt ved vurderingen af en ansøgning om afståelse. Hvis der ikke foreligger særlige omstændigheder, kræves det, at afdødes formodede vilje skal være godtgjort ved skriftlige optegnelser eller uvildige vidner, eller at afdøde og ansøger har været særligt nært tilknyttede. Afståelse alene på grundlag af nær tilknytning – men uden at der foreligger slægtskabsforhold, plejebarnsforhold eller stedsbarnsforhold – vil i praksis stille meget store krav til den nære tilknytning mellem afdøde og ansøgeren.

Afståelse er i praksis endvidere sket til personer, der har passet og plejet afdøde. I disse tilfælde er der afstået et beløb som en art vederlag for plejen.

Har der været et samlivsforhold mellem afdøde og ansøgeren, lægger Justitsministeriet vægt på oplysningerne om varigheden af samlivet samt på, om samlivet har haft en ægteskabslignende karakter, herunder med et vist økonomisk fællesskab. Som udgangspunkt kræves det endvidere, at samlivet bestod på tidspunktet for dødsfaldet. Det er forholdsvis sjældent, at Justitsministeriet får forelagt sager, hvor samlivet har været kortvarigt. De krav, der stilles til samlivets varighed, må i øvrigt ses i lyset af samfundsudviklingen og den øvrige regulering, der findes om ugifte samleendes retsforhold. Når der er tale om faste og langvarige samlivsforhold, foretager Justitsministeriet som udgangspunkt ikke en nærmere prøvelse.

Afståelse efter § 71, stk. 2, 2. pkt., kan endvidere komme på tale, hvor afdøde ikke har kunnet oprette testamente. Der tænkes navnlig på den situation, hvor afdøde på grund af manglende evne til at handle for-

nuftsmæssigt, jf. § 51, har været ude af stand til at oprette testamente. I tilfælde hvor testamente kunne være oprettet, men hvor der foreligger entydige vidneforklaringer fra uvildige vidner, der bekræfter det ansøgte, har Justitsministeriet efter omstændighederne afstået arven. I tilfælde, hvor der ikke foreligger sådanne vidneforklaringer, men hvor testamente kunne have været oprettet, vil Justitsministeriet typisk ikke afstå arven.

Der henvises til betænkningen s. 339-342.

20.2. Arvelovsudvalgets overvejelser

Udvalget foreslår ikke ændringer i den gældende arvelovs § 71, stk. 1, hvorefter en afdød persons ejendele tilfalder staten, hvis den pågældende ikke efterlader sig legale arvinger eller arvinger efter testamente.

Udvalget finder imidlertid, at der er behov for en bestemmelse, der giver justitsministeren adgang til at fastsætte nærmere regler om bobestyrerens forvaltning af boer, hvor staten er arving. Reglen bør efter udvalgets opfattelse bl.a. anvendes til at regulere, hvordan der skal forholdes med ophavsrettigheder, der tilfalder staten.

Udvalget finder ikke grundlag for at foreslå ændringer i § 71, stk. 2, 1. pkt., hvorefter det kan bestemmes, at der ikke skal rejses indsigelse mod et anfægteligt testamente, hvis testamentet må antages at være udtryk for afdødes sidste vilje. Justitsministeriets praksis forudsættes opretholdt.

Som anført i pkt. 20.1. afstår Justitsministeriet i medfør af den gældende arvelovs § 71, stk. 2, 2. pkt., efter praksis arv inden for en række typesituationer. Med henblik på at skabe øget klarhed i regelgrundlaget foreslår udvalget, at de væsentligste afståelseskategorier opregnes i loven. Udvalget foreslår på den baggrund, at det kommer til at fremgå af loven, at afståelse vil kunne ske til afdødes samlevere, personer, der er opvokset sammen med afdøde som dennes sted- og plejesøskende, afdødes slægtninge i tilfælde, hvor formuen helt eller delvist stammer fra en fælles slægtning, samt til andre personer eller institutioner, som stod afdøde nær.

Udvalget foreslår desuden, at der indføres en særlig adgang til domstolsprøvelse ved skifteretten af Justitsministeriets afgørelse om, hvorvidt arven skal afstås.

Justitsministeriets afgørelser efter den gældende arvelovs § 71, stk. 2, kan i dag indbringes for domstolene i medfør af den almindelige prøvelsesadgang, der er fastlagt ved grundlovens § 63. Dette indebærer, at en retssag mod Justitsministeriet skal anlægges ved landsretten i 1. instans, jf. retsplejelovens § 225. Det vil efter udvalgets opfattelse være mere hensigtsmæs-